

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / SENTABR /
9-SON, IV-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, sentabr.
IV-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TARKIBIY SILJISHLAR INTENSIVLIGI VA ULARNING IQTISODIY O'SISH SIFATIGA TA'SIRI	14
Muxamedov Sanjar Husnutdin o'g'li	
KICHIK BIZNESDA YUQORI QO'SHILGAN QIYMATLI SANOAT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI	21
Ergashev Ulug'bek Karimovich	
SOLIQ ISLOHOTLARI SHAROITIDA SOLIQ STAVKALARINING O'ZGARISHI VA SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI	26
Ashirbayev Odilbek Aminbayevich	
MOLIYAVIY BOSHQARUV VA LOYIHALARNI BOSHQARISH INTEGRATSIYASI: LOYIHA XARAJATLARI, MOLIYALASHTIRISH QARORLARI VA LOYIHA NATIJADORLIGI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNING KONTSEPTUAL TAHLILI	32
Abdukarimov Akbar G'anisherovich	
INVESTITSIALARNI JALB QILISHNI EKONOMETRIK BAHOLASH VA PROGNOZLASH	37
Almuradov Abdulla	
Aziza Asrorova Oybekovna	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI RAQAMLI BOSHQARISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	43
Nashvanov Jasur Mamat o'g'li	
QISHLOQ HUDUDLARIDA AGRAR SOHADA KREATIV TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI	48
Qodirova Noiba Maxmud qizi	
TIJORAT BANKLARINING LIKVIDLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	53
Nazirov Ibrohimjon Sodiqjon o'g'li	
ECONOMIC DRIVERS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN'S GRAIN SECTOR	58
Gaffarova Sarvinoz Muzaffar qizi	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: ПРОБЛЕМЫ ФИНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ	62
Сунатуллаева Нозима Ботир кизи	
BEHAVIORAL ECONOMICS IN PUBLIC POLICY AND BUDGET CONTROL	70
Narmanov Ulugbek	
Rahimova Hosila	
Yangiboyeva Oydin	
O'ZBEKISTON SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA BYUDJET XARAJATLARI VA MOLIYALASHTIRISH MANBALARINING 2017-2026-YILLARDAGI TRANSFORMATSIYASI	75
Abdullajonov Umidjon G'ulomjon o'g'li	
ЭКОНОМЕТРИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ ИНФЛЯЦИИ И БЕЗРАБОТИЦЫ НА ТЕМПЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА	81
Нагметуллаев Айдос Абатбай-улы	
TIJORAT BANKLARIDA INNOVATSION XIZMATLARNING MONETIZATSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	90
Sanayev Javohir Shavkat o'g'li	
SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT TANNARXINI KAMAYTIRISHDA STRATEGIK XARAJATLARNI BOSHQARISH USULLARINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	96
M.M.Muxammadaliyev	

O'ZBEKISTONDA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH VA BOSHQARISHNING HUDUDIIY RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASI	100
Xudoyberganova Dilnoza Anvarjon qizi	
O'ZBEKISTON KORXONALARIDA SUN'IIY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MARKETING FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	104
Jo'rayeva Zarina Kuntug'diyevna	
TAKRORIY VA ORALIQ OZUQA EKINLARI ASOSIDA YER YUKLAMASINI OSHIRISH – SUTCHILIK FERMER XO'JALIKLARI OZUQA BAZASINI KENGAYTIRISH ZAXIRASI.....	110
Ibodullayev Doston Sobirjon o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORIDA VOSITACHILIK MUNOSABATLARI VA MARKETING-LOGISTIKA STRATEGIYALARINI MUQOBILLASHTIRISH.....	119
Djurayev Bekzod Bekmatovich	
AGROSANOAT ISHLAB CHIQARISH RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI VA UNING QIYOSIY TAHLILI.....	128
Raxmonova Sarvinoz Faxriddin qizi	
G'AZNACHILIK TIZIMIDA DAVLAT MOLIVAVIY NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	134
G'ofurov Bekzod Fayzulla o'g'li	
DAVLAT XARIDLARI TIZIMIDA BYUDJET MABLAG'LARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	142
Abduraxmonova Mahliyo Nurmamatovna	
TASHQI SAVDO FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: FISKAL NEYTRALLIK, REPATRIATSIYA VA QQS MA'MURIYATCHILIGI.....	147
Almuradov Ne'mat Abdullayevich	
ФАКТОРНЫЙ АНАЛИЗ РАЗВИТИЯ АУТСОРСИНГА ИТ-УСЛУГ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И ДЕМОГРАФИЯ	156
Назаров Зиёвуддин Шарофиддинович	
O'ZBEKISTONDA TEMIR YO'L TURIZMINI BOSHQARISH MEKANIZMINI RIVOJLANTIRISH.....	161
Nazarov Ulug'bek Akbar o'g'li	
KICHIK BIZNESNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASHDA BOJXONA MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	167
Yuldasheva Umida Sadullayevna	
O'ZBEKISTONDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	175
Normurodov U.N.	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	182
Toshnazarov Abbosbek Xayrulloevich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA BIZNES-JARAYONLARNI BOSHQARISHNI RAQAMLASHTIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI.....	186
Suvanova Dilnoza Dilmurod qizi	
TIJORAT BANKLARIDA TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	196
Berdiyev Nodir Raxmatovich	
ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА ЗАТРАТ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ГОРНОДОБЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ.....	203
Ойбекова Сарвиноз Киёмовна	
ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛЬНЫХ КРИЗИСОВ НА ИНВЕСТИЦИОННУЮ АКТИВНОСТЬ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ИНВЕСТИТОРОВ: ГЛОБАЛЬНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ОПЫТ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	208
Хамидова Фаридахон Абдулкарим кизи	
Камилова Севара Анваровна	

GOVERNANCE CAPACITY AND GLOBAL UNIVERSITY RANKINGS IN TRANSITION ECONOMIES: A SYSTEMATIC REVIEW OF UZBEKISTAN IN COMPARATIVE PERSPECTIVE.....	220
Mukhlisa Khamidova	
O'ZBEKISTONDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYAT RISKLARINI SUG'URTALASH HOLATI TAHLILI VA ULARNI KOMPLEKS BAHOLASH USULLARI	229
Raximov Timur Furkatovich	
TADBIR VA KO'NGILOCHAR XIZMATLAR MARKETING STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH.....	235
Yunusov Xurshid Azamatovich	
SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN SAMARADORLIKNI BOSHQARISH TIZIMLARINING XODIMLAR XULQ-ATVORIGA TA'SIRI.....	240
Akramova Nilufar Beknazar qizi	
KO'CHMAS MULK OBYEKTLARINING BOZOR QIYMATINI SHAKLLANTIRUVCHI OMILLARNI TIZIMLASHTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI.....	248
Fayzieva Gulnoza Abdurumonovna	
STUDY OF THE TRIBOLOGICAL PROPERTIES OF ORGANOMINERAL MATERIALS MODIFIED WITH A POLYFUNCTIONAL MODIFIER.....	254
Rustamov Mirshokhid	
Umida Ziyamukhamedova	
Elbek Turgunaliyev	
Sotvoldiev Khasanboy	
Mirjalol Abdulakimov	
Shokhjakhon Abdurakhimov	
YASHIL DAVLAT XARIDLARI ORQALI MAHALLIY SANOAT KORXONALARINI EKOLOGIK MODERNIZATSIYALASHNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	263
Abbosbek Jurayev	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATIDA YOSHLAR O'RNI, AHAMIYATI HAMDA KASBIY FAOLIYATIDA RIVOJLANISH DRAYVERLARINI SHAKLLANTIRISH MEXANIZMI.....	269
Muhamedov Shavkat Rovshan o'g'li	
TOSHKENT SHAHRIDA BARQAROR URBANIZATSIYANI TA'MINLASH MUAMMOLARINI HAL ETISHNING INTEGRATSIYALASHGAN YECHIMI SIFATIDA RAQAMLI EGIZAK (DIGITAL TWIN) TEXNOLOGIYASINI JORIY ETISH	277
Salimov Sobirjon	
Xusnuddinov Fazluddin Zuxruddin o'g'li	
Inoyatxodjayev Jamshid Shuxratullayevich	
TIJORAT BANKLARINING QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAGI OPERATSIYALARINI TASHKIL ETISHNING HUQUQIY ASOSLARI.....	290
Tillayev Xurshidjon Sulaymon o'g'li	
TIKUVCHILIK SANOATI KORXONALARINING BARQAROR RIVOJLANISHI BILAN BOG'LIQ MUAMMOLARNI TAHLIL QILISH	297
Babadjanova Nozima Abdullayevna	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЭКОНОМИКИ И ЕЁ РОЛЬ В ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ	304
Камилова Наргиза Абдукахоровна	
WAYS OF IMPROVING MARKETING STRATEGIES IN HOTEL BRAND DEVELOPMENT: COMPLEMENTARITY BETWEEN PRACTICES, THE SEQUENCE OF STEPS AND THE LIMITS OF EXECUTION	309
Ergashev Oybek Mamarasul ugli	
ПРОБЛЕМЫ В УПРАВЛЕНИИ КРЕДИТНЫМ ПОРТФЕЛЕМ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	316
Умаров Улугбек Унарович	
XALQARO TAJRIBADA KREATIV TURIZMNING RIVOJLANISH MEXANIZMLARI.....	323
Raxmonova Nilufar Yorqinovna	

KO'CHMAS MULK OBYEKTLARINING BOZOR QIYMATINI BAHOLASHGA OID NAZARIY YONDASHUVLARNING RIVOJLANISHI VA ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	327
Yusupdjanova Nargiza Utkurovna	
MILLIY RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARINING RAQOBATBARDOSHLIGI VA PUL MUOMALASI BARQARORLIGINI OSHIRISH: BAHOLASH, PROGNOZLASH, TASNIFLASH VA INTEGRATSIYA YONDASHUVLARI.....	334
Xazratkulov O'ktamjon Xikmatullayevich	
THE ROLE OF STRATEGIC MANAGEMENT IN ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	338
Nazirova Komola	
XORAZM VILOYATIDA URBANIZATSIYA SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH ORQALI MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	343
Qadamov Mirzobek Ulug'bek o'g'li	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA FERTIL YOSHDAGI AYOLLAR SALOMATLIGINI SUN'IY INTELLEKT ORQALI BOSHQARISHNING IQTISODIY ISTIQBOLLARI.....	349
Kayumova Otikaxon Odiljon qizi	
UMUMIY O'RTA TA'LIM TASHKILOTLARI BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ILG'OR XORIJIY AMALIYOTLARNING QIYOSIY TAHLILI	354
Abdinabiyeva Aziza Raximjon qizi	
O'ZBEKISTONDA BOLALI OILALARNI IJTIMOYIY QO'LLAB-QUVVATLASH KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH VOSITASI SIFATIDA	359
Asomiddinova Muzayyanxon Abdurahmon qizi	
REPRESENTATION OF HUMAN EFFORT AND ACHIEVEMENT IN ENGLISH AND UZBEK PROVERBS	364
Khakimboeva Muslima Ilkhomjon qizi	
TURIZM XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNI BAHOLASH YO'NALISHLARI	370
Abdusamatova Ruhshonaxon	
XALQARO TAJRIBADA RAQAMLI BAHOLASH TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH MODELLARI VA ULARNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	376
Muzaffarova Mohira Nuraliyevna	
MINTAQADA AGROKIMYO XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI IQTISODIYOT BARQARORLIGIGA ERISHISH	381
Matkarimov Inomjon Baxtiyorovich	
IMPLEMENTATION AND APPLICATION OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS (IFRS) IN THE FINANCIAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN: CHALLENGES AND PROSPECTS	387
Khattabov Temurbek Muzaffar Ugli	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK (DXSH) LOYIHALARIDA ASOSIY RISKLAR VA ULARNI HUQUQIY TAQSIMLASH MEKANIZMLARI: O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	393
Ochilov Jaloliddin Yusufjon o'g'li	
BANK TIZIMIDA ESG OMILLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	403
Xoliyorov Murod Qahramon o'g'li	
Iskandarov Murod Luqmanovich	
КЛЮЧЕВЫЕ ФАКТОРЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИНКЛЮЗИВНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА.....	412
Холбаев Нодирбек Баходирович	
BYUDJET XARAJATLARI TARKIBI VA INSON KAPITALIGA INVESTITSIYA INTENSIVLIGINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: O'ZBEKISTON MISOLIDA KORRELYATSION-REGRESSION TAHLIL	416
Temirov Muhammad Maxmud o'g'li	

IZOTROP STERJEN UCHUN BOG'LIQ DINAMIK TERMOPLASTIK MASALANI SONLI YECHISHDA CHIZIQLASHTIRISH USULLARI VA AYIRMALI SXEMALARNING QIYOSIY TAHLILI	423
Raxmatullayeva Gulshoda Ilhom qizi	
Ibodullayev Jaxongir Maxammadi o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BANK MAHSULOTLARI VA XIZMATLARINING SAMARALI RIVOJLANISHINI AMALGA OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	432
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich	
To'rayev Shavkat Shuxratovich	
Berdiboyev Oltinboy Abdiboqi o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON TIJORATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	440
Pardayev To'liqin Nasirovich	
Xamidov Sherzod Gafurjonovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA INNOVATSION JARAYONLARNI BOSHQARISHNING IQTISODIY MOHIYATI VA AHAMIYATI.....	446
Shukurullayeva Saida Baxtiyarovna	
RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA SANOAT KORXONALARI RIVOJLANISHINI SAMARALI BOSHQARISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI.....	452
Boratov Baxtiyor Sayfullayevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING IQTISODIY MOHIYATI, MAQSADI VA VAZIFALARI	460
G'.G'. Shermatov	
A. Yunusov	

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING IQTISODIY MOHIYATI, MAQSADI VA VAZIFALARI

G'.G'. Shermatov

Namangan davlat texnika universiteti

Menejment kafedrası dotsenti, i.f.n.

E-mail: shermatov08101970@gmail.com

ORCID: 0009-0002-1773-0037

A. Yunusov

Namangan davlat texnika universiteti

tayanch doktranti

E-mail: anaskhonyunusov1@gmail.com

Annotatsiya. Kichik biznes subyektlari faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mohiyati, maqsadi va asosiy vazifalari nazariy hamda amaliy jihatdan tadqiq etilgan. Kichik biznesning bozor iqtisodiyotidagi o'рни, iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish, yangi ish o'rinlarini yaratish, aholi daromadlarini oshirish va raqobat muhitini shakllantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Faoliyatni tashkil etish jarayoni tadbirkorlik tashabbusini iqtisodiy natijaga aylantiruvchi tashkiliy-iqtisodiy mexanizm sifatida talqin qilinib, uning tarkibiy elementlari tizimlashtirilgan. Kichik biznes subyektlari faoliyatining asosiy maqsadi sifatida barqaror daromad va foyda olish bilan bir qatorda, bozor talabiga moslashish, raqobatbardoshlikni ta'minlash hamda uzoq muddatli rivojlanish imkoniyatlarini kengaytirishga e'tibor qaratilgan. Tadqiqotda kichik biznes faoliyatini tashkil etishning rejalashtirish, resurslarni safarbar etish, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish jarayonlarini muvofiqlashtirish, marketing, moliyaviy boshqaruv hamda risklarni kamaytirish kabi asosiy vazifalari ilmiy jihatdan asoslangan. Tadqiqot natijalari kichik biznes subyektlari faoliyatini samarali tashkil etishning iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va tadbirkorlik muhitini rivojlantirishdagi rolini aniqlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: kichik biznes, tadbirkorlik subyektlari, faoliyatni tashkil etish, iqtisodiy mohiyat, tadbirkorlik maqsadi, iqtisodiy vazifalar, resurslardan samarali foydalanish, raqobatbardoshlik, barqaror rivojlanish, tadbirkorlik muhiti.

Аннотация. Исследованы экономическая сущность, цели и основные задачи организации деятельности субъектов малого бизнеса в теоретическом и практическом аспектах. Раскрыты роль малого бизнеса в рыночной экономике и его значение в эффективном использовании экономических ресурсов, создании новых рабочих мест, повышении доходов населения и формировании конкурентной среды. Процесс организации деятельности рассматривается как организационно-экономический механизм преобразования предпринимательской инициативы в экономические результаты, а его структурные элементы систематизированы. В качестве основных целей деятельности субъектов малого бизнеса наряду с получением стабильного дохода и прибыли рассматриваются адаптация к рыночному спросу, обеспечение конкурентоспособности и расширение возможностей долгосрочного развития. Обоснованы основные задачи организации деятельности малого бизнеса, включая планирование, мобилизацию ресурсов, координацию производственных процессов и процессов оказания услуг, маркетинг, финансовое управление и снижение рисков. Результаты исследования позволяют определить роль эффективной организации деятельности субъектов малого бизнеса в обеспечении экономической стабильности и развитии предпринимательской среды.

Ключевые слова: малый бизнес, субъекты предпринимательства, организация деятельности, экономическая сущность, цели предпринимательства, экономические задачи, эффективное использование ресурсов, конкурентоспособность, устойчивое развитие, предпринимательская среда.

Abstract. The economic essence, objectives, and key functions of organizing the activities of small business entities are examined from theoretical and practical perspectives. The role of small businesses in a market economy and their significance in the efficient use of economic resources, job creation, increasing

household incomes, and fostering a competitive environment are highlighted. The organization of business activities is interpreted as an organizational and economic mechanism that transforms entrepreneurial initiatives into economic outcomes, and its structural elements are systematized. Along with generating stable income and profit, the primary objectives of small business entities include adapting to market demand, ensuring competitiveness, and expanding opportunities for long-term development. The key functions of organizing small business activities, including planning, resource mobilization, coordination of production and service processes, marketing, financial management, and risk mitigation, are substantiated. The findings contribute to determining the role of effective organization of small business activities in ensuring economic stability and developing the entrepreneurial environment.

Keywords: small business, business entities, organization of activities, economic essence, entrepreneurial objectives, economic functions, efficient use of resources, competitiveness, sustainable development, entrepreneurial environment.

KIRISH

Bugungi kunda kichik biznes subyektlari faoliyatini samarali tashkil etish mamlakat iqtisodiy o'sishini ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish, aholi daromadlarini oshirish va raqobat muhitini rivojlantirishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Kichik biznesning iqtisodiyotdagi roli ortib borayotgani uning faoliyatini faqat tadbirkorlik tashabbusi sifatida emas, balki resurslar, boshqaruv, moliyaviy imkoniyatlar va bozor talablarini o'zaro uyg'unlashtiruvchi yaxlit tashkiliy-iqtisodiy tizim sifatida tadqiq etishni taqozo etmoqda. 2025-yil mart oyida Prezident tomonidan kichik va o'rta biznes vakillari bilan o'tkazilgan uchrashuvda ushbu soha iqtisodiyot hajmining yarmidan ko'prog'ini, sanoat va eksportning qariyb uchdan birini shakllantirayotgani qayd etilgan.

Mazkur yo'nalish davlat siyosatida ham ustuvor vazifa sifatida belgilanmoqda. Jumladan, 2025-yil 20-avgustdagi Prezident Farmonida 2026–2027-yillarda tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash uchun jami 270 trillion so'm yo'naltirish, shundan 250 trillion so'mini kichik va o'rta biznes uchun kredit resurslari sifatida ajratish nazarda tutilgan. Bu esa kichik biznes subyektlarini tashkil etish va ularning faoliyatini samarali yo'lga qo'yish mexanizmlarini takomillashtirishning amaliy ahamiyatini yanada oshiradi. Shuningdek, 2026-yilgi Prezident Farmonida kichik va o'rta biznes subyektlarini yirik korxonalar ishlab chiqarish zanjirlariga keng jalb qilish, qo'shilgan qiymat zanjirlarini shakllantirish hamda raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishni kengaytirish vazifalari belgilangan [1]. Shu nuqtayi nazardan, kichik biznes subyektlari faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mohiyati, maqsadi va vazifalarini ilmiy jihatdan asoslash hamda ularni zamonaviy bozor talablari asosida takomillashtirish dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik biznes subyektlari faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mohiyati, maqsadi va vazifalarini tadqiq etishda, avvalo, kichik biznesning iqtisodiy tizimdagi o'rni, tadbirkorlik subyektlarining mazmuni hamda ularning shakllanish va rivojlanish mexanizmlariga oid ilmiy qarashlarni tahlil qilish muhimdir. Mazkur yo'nalishdagi tadqiqotlarda kichik biznes, bir tomondan, iqtisodiy o'sish va bandlikni ta'minlovchi muhim sektor, ikkinchi tomondan esa mustaqil iqtisodiy qarorlar qabul qiluvchi xo'jalik yurituvchi subyekt sifatida tavsiflanadi.

Reid *"Small Business Enterprise: An Economic Analysis"* asarida kichik biznesni iqtisodiy jihatdan tahlil qilishda korxonaning tashkil etilishi, resurslardan foydalanishi, bozor sharoitida qarorlar qabul qilishi va rivojlanish xususiyatlariga e'tibor qaratadi. Ushbu yondashuv kichik biznes subyektlari faoliyatini tashkil etishni oddiy tashkiliy jarayon sifatida emas, balki iqtisodiy resurslar va bozor imkoniyatlarini uyg'unlashtiruvchi jarayon sifatida ko'rib chiqish muhimligini ko'rsatadi [2].

Krekova, Shevchenko, Shchinova, Zelinskaya va Akhmadeev kichik biznesning mohiyati, shakllanishi va rivojlanishini tadqiq etib, uning zamonaviy bozor iqtisodiyotidagi ahamiyatini asoslaydilar. Mualliflar kichik biznesning rivojlanishi raqobat muhitini kuchaytirish, iqtisodiy faollikni oshirish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish bilan chambarchas bog'liqligini ta'kidlaydilar. Ushbu qarashlardan kelib chiqib, kichik biznes faoliyatini tashkil etishning asosiy vazifalaridan biri bozor talabiga moslashuvchan tashkiliy mexanizmni shakllantirishdan iborat, degan xulosaga kelish mumkin [3].

Boltabayev Q. M. va boshqa mualliflar hammuallifligida tayyorlangan *"Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik"* nomli tadqiqotda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning nazariy asoslari, faoliyat yuritish mexanizmlari hamda bozor iqtisodiyotidagi o'rni yoritilgan. Mazkur manba kichik biznes subyektlarini mustaqil xo'jalik yurituvchi va tadbirkorlik tashabbusini amalga oshiruvchi subyekt sifatida tushunish uchun nazariy asos yaratadi [4].

Arzikulov kichik biznes sohasining rivojlanish bosqichlarini o'rganar ekan, tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishi ishlab chiqarish, boshqaruv, tahlil va xizmat ko'rsatish jarayonlarining takomillashuvi bilan bog'liqligini ko'rsatadi. Bu yondashuv kichik biznes subyektlarini tashkil etishda korxonaning dastlabki tashkiliy shakllanishi bilan bir qatorda, keyingi rivojlanish imkoniyatlarini ham oldindan hisobga olish muhimligini asoslaydi [5].

Mahalliy tadqiqotchilar Umarov, Otamurodov, Xaitbayev va Atadjanov kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yashil iqtisodiyot sharoitida rivojlantirishda davlatning rolga e'tibor qaratib, davlatning moliyaviy, institutsional va tashkiliy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining ahamiyatini ko'rsatadilar. Mazkur tadqiqot kichik biznes faoliyatining samarali tashkil etilishi nafaqat tadbirkorning ichki imkoniyatlariga, balki tashqi institutsional muhit va davlat tomonidan yaratiladigan shart-sharoitlarga ham bog'liqligini ko'rsatadi [6].

Itolmasovich tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy mazmuni va turlarini tadqiq qilib, tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy mohiyatini ochib berishga e'tibor qaratgan. Muallif tadbirkorlikni rivojlantirishda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, bandlikni ta'minlash va raqobat muhitini shakllantirish masalalarini ham yoritadi. Bu qarashlar kichik biznes subyektlari faoliyatining maqsad va vazifalarini aniqlashda iqtisodiy natijalar bilan bir qatorda, ijtimoiy va institutsional natijalarni ham hisobga olish muhimligini ko'rsatadi [7].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda kichik biznes subyektlari faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mohiyati, maqsadi va vazifalarini aniqlash uchun tizimli va kompleks yondashuvdan foydalanildi. Ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda O'zbekiston Respublikasining rasmiy statistik ma'lumotlari tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida **qiyosiy tahlil, tizimlashtirish, guruhlash, induksiya va deduksiya** usullaridan foydalanildi. Kichik biznesning YalM, bandlik, eksport va chakana savdodagi ulushi dinamikasi statistik tahlil asosida baholandi. Olingan natijalar asosida kichik biznes faoliyatini tashkil etishning asosiy iqtisodiy maqsadlari va vazifalari tizimlashtirilib, tegishli ilmiy xulosalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Kichik biznes subyektlari faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mazmunini amaliy jihatdan baholashda ularning mamlakat iqtisodiyotini shakllantirishdagi hissasini ifodalovchi makroiqtisodiy ko'rsatkichlar muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki kichik biznesni tashkil etishning samaradorligi faqat alohida tadbirkorlik subyektlarining foyda olishi bilan emas, balki uning qo'shilgan qiymat yaratishi, bandlikni ta'minlashi, ishlab chiqarish hajmini kengaytirishi va tashqi bozorlarga chiqish imkoniyatlari bilan ham belgilanadi.

Milliy statistika qo'mitasining ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilda kichik tadbirkorlik subyektlarining mamlakat yalpi ichki mahsulotidagi ulushi **52,2 foizni** tashkil etgan. Shu yilning yanvar–dekabr oylarida kichik tadbirkorlik subyektlari tomonidan yaratilgan YalM hajmi **923,5 trln so'mga** yetgan. Mazkur ko'rsatkich 2021-yildagi 455,7 trln so'mga nisbatan qariyb ikki baravar yuqori bo'lib, kichik biznes subyektlarining iqtisodiy faolligi miqdoriy jihatdan sezilarli darajada kengayganini ko'rsatadi.

1-jadval

O'zbekistonda kichik tadbirkorlik subyektlarining asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari dinamikasi¹

Ko'rsatkichlar	2021	2022	2023	2024	2025
Kichik biznesning YalMdagi ulushi, %	56,3	54,3	53,8	53,5	52,2
Kichik biznes YalM hajmi, trln so'm	455,7	533,1	646,8	789,5	923,5
Kichik biznesning jami bandlikdagi ulushi, %	74,5	73,9	74,0	73,9	74,9
Kichik biznesning eksportdagi ulushi, %	20,0	31,2	27,9	34,1	36,6
Kichik biznesning chakana savdo aylanmasidagi ulushi, %	86,2	84,7	83,4	84,2	83,0

1-jadval ma'lumotlari kichik biznesning iqtisodiyotdagi mavqei yuqori darajada saqlanib qolayotganini ko'rsatadi. Xususan, 2021–2025-yillarda kichik biznes tomonidan yaratilgan YalM hajmi **455,7 trln so'mdan 923,5 trln so'mgacha**, ya'ni qariyb **2,0 baravar** oshgan. Shu bilan birga, uning YalMdagi ulushi 56,3 foizdan 52,2 foizgacha pasaygan. Mazkur holat kichik biznesning mutlaq iqtisodiy hajmi o'sishda davom etayotgan bir sharoitda umumiy iqtisodiyot tarkibidagi boshqa sektorlarning ham jadal rivojlanayotganini ifodalaydi. Binobarin, kichik biznesning iqtisodiyotdagi mutlaq hajmi barqaror o'sish tendensiyasini namoyon etgan.

Bandlik ko'rsatkichi esa kichik biznes faoliyatini tashkil etishning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatini yanada yaqqol namoyon etadi. 2025-yilda kichik tadbirkorlik subyektlarining jami bandlikdagi ulushi **74,9 foizni** tashkil

1 Manba: muallif ishlanmasi

etgan. Bu kichik biznesning mamlakat mehnat bozorida asosiy ish beruvchi segmentlardan biri ekanligini anglatadi. Prezidentning 2025-yil 19-martdagi tadbirkorlar bilan uchrashuvida ham kichik va o'rta biznesda **10,5 mln kishi**, ya'ni jami band aholining 74 foizi daromad topayotgani qayd etilgan.

Eksport ko'rsatkichlaridagi o'zgarishlar ham alohida e'tiborga loyiq. 2021-yilda kichik biznesning jami eksportdagi ulushi 20,0 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2025-yilga kelib bu ko'rsatkich **36,6 foizga** yetgan. Ya'ni besh yil davomida **16,6 foiz punktga** oshgan. Bu kichik biznes subyektlarini tashkil etish jarayonida ishlab chiqarish quvvatlari bilan bir qatorda, eksportbop mahsulot ishlab chiqarish, marketing, logistika va tashqi bozorlar bilan ishlash mexanizmlarini ham shakllantirish muhimligini ko'rsatadi.

Chakana savdo sohasida ham kichik biznesning hissasi yuqori bo'lib, 2025-yilda uning jami chakana savdo aylanmasidagi ulushi **83,0 foizni** tashkil qilgan. Bu esa kichik tadbirkorlik subyektlarining iste'mol bozorida talabni tezkor qondirish, xizmatlar va mahsulotlarni hududiy jihatdan yetkazib berish hamda bozor kon'yunkturasidagi o'zgarishlarga moslashishda muhim institutsional mexanizmga aylanganini anglatadi [8].

Shuningdek, 2025-yil 20-avgustdagi Prezidentning tadbirkorlar bilan ochiq muloqotida biznes yuritish sharoitlarini yaxshilash natijasida **1 600 ta mikro korxona** bir yil ichida aylanmasini 10 mlrd so'mdan oshirib, o'rta korxona darajasiga, yana 143 tasi esa 100 mlrd so'mdan oshirib, yirik korxona darajasiga o'tgani qayd etilgan. Mazkur holat kichik biznes subyektlari faoliyatini samarali tashkil etish, ularning moliyaviy va boshqaruv salohiyatini rivojlantirish korxonaning keyingi bosqichga o'sish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirishini ko'rsatadi.

Shunday qilib, tahlil natijalari kichik biznes faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mohiyati **resurslarni birlashtirish va foyda olish** bilan bir qatorda, kengroq iqtisodiy vazifalarni ham qamrab olishini ko'rsatmoqda. Zamonaviy sharoitda uning mazmuni bandlikni yaratish, qo'shilgan qiymatni ko'paytirish, ichki iste'mol bozorini ta'minlash, eksport salohiyatini oshirish va korxonalarning o'sish trayektoriyasini shakllantirishni qamrab oluvchi **tashkiliy-iqtisodiy tizim** sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu sababli kichik biznes subyektlarini tashkil etishda biznes-modelni to'g'ri tanlash, moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash, bozor talabini baholash, risklarni boshqarish va boshqaruv jarayonlarini muvofiqlashtirish uning kelgusidagi iqtisodiy samaradorligini belgilovchi asosiy omillar sifatida qaralishi maqsadga muvofiq.

O'tkazilgan tahlillar kichik biznes subyektlari faoliyatini tashkil etish masalasini yangi korxona tashkil etish yoki tadbirkorlik faoliyatini boshlash jarayoni bilan bir qatorda, kengroq tashkiliy-iqtisodiy jarayon sifatida baholash maqsadga muvofiqligini ko'rsatadi. Kichik biznesning YalMdagi yuqori ulushi, bandlikni ta'minlashdagi muhim mavqei, eksport va chakana savdodagi ishtiroki uning iqtisodiy tizimdagi strategik ahamiyatini belgilaydi. Shu nuqtayi nazardan, faoliyatni tashkil etish jarayonida tadbirkorning mavjud resurslarni aniqlashi, ularni bozor talabi bilan muvofiqlashtirishi va kutilayotgan iqtisodiy natijani oldindan baholashi muhim hisoblanadi.

Tahlil natijalari, ayniqsa, kichik biznesning eksportdagi ulushi oshib borayotgani ushbu subyektlar faoliyatini tashkil etishda zamonaviy yondashuvlardan foydalanishni izchil kengaytirish muhimligini ko'rsatadi. Endilikda biznesni tashkil etish ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatishni yo'lga qo'yish bilan bir qatorda, marketing, logistika, moliyaviy boshqaruv, raqamli vositalardan foydalanish va risklarni boshqarishni ham qamrab olishi maqsadga muvofiq. Shuningdek, kichik biznesning bandlikdagi yuqori ulushi uning ijtimoiy vazifasi iqtisodiy maqsadlari bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatadi. Demak, kichik biznes faoliyatini tashkil etishning samaradorligini foyda miqdori bilan bir qatorda, yaratilgan ish o'rinlari, qo'shilgan qiymat, bozor ulushi va rivojlanish salohiyati orqali kompleks baholash maqsadga muvofiq.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari kichik biznes subyektlari faoliyatini tashkil etish mamlakat iqtisodiy rivojlanishining muhim institutsional va tashkiliy-iqtisodiy omili ekanligini ko'rsatdi. Kichik biznesning iqtisodiy mohiyati tadbirkorlik tashabbusini amalga oshirish, mavjud resurslarni samarali birlashtirish, bozor talabini qondirish, daromad va foyda yaratish hamda qo'shilgan qiymatni shakllantirish jarayonlarining o'zaro uyg'unligida namoyon bo'ladi.

Tahlillar kichik biznes subyektlarining O'zbekiston iqtisodiyotidagi salmog'i yuqori ekanligini tasdiqladi. Xususan, 2025-yilda kichik biznes tomonidan yaratilgan YalM hajmining 923,5 trln so'mga yetgani, jami bandlikdagi ulushining 74,9 foizni, eksportdagi ulushining esa 36,6 foizni tashkil etgani mazkur sektorning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyatini belgilaydi. Ushbu ko'rsatkichlar kichik biznesni tashkil etish va uning faoliyatini samarali yo'lga qo'yish masalasining amaliy ahamiyatini yanada kuchaytiradi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, kichik biznes faoliyatining maqsadi foyda olish bilan bir qatorda, barqaror rivojlanish, bandlikni ta'minlash, raqobatbardoshlikni oshirish, eksport salohiyatini kengaytirish va bozor o'zgarishlariga moslashishni ham qamrab oladi. Shu nuqtayi nazardan, kichik biznes subyektlari faoliyatini samarali tashkil etish bo'yicha quyidagi takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq:

1. kichik biznes subyektlarida strategik va operatsion rejalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish, mavjud resurslarni bozor talabi va korxonaning rivojlanish maqsadlari bilan o'zaro muvofiqlashtirish;

2. moliyaviy resurslardan samarali foydalanish, moliyaviy boshqaruv mexanizmlarini rivojlantirish hamda korxonalarning uzoq muddatli iqtisodiy barqarorligini ta'minlash;

3. kichik biznes subyektlarining marketing faoliyatini rivojlantirish, bozor kon'yunkturasini muntazam o'rganish va iste'molchilar talabiga mos mahsulot hamda xizmatlarni taklif etish imkoniyatlarini kengaytirish;

4. eksport salohiyatiga ega kichik biznes subyektlarida logistika, tashqi bozorlar bilan ishlash va eksportbop mahsulot ishlab chiqarish mexanizmlarini izchil rivojlantirish;

5. kichik biznes faoliyatiga raqamli boshqaruv vositalarini keng joriy etish orqali ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, marketing va moliyaviy boshqaruv jarayonlarining samaradorligini oshirish;

6. tadbirkorlik faoliyatida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan iqtisodiy va moliyaviy risklarni oldindan baholash hamda ularni samarali boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish;

7. kichik biznes faoliyatining samaradorligini faqat foyda ko'rsatkichlari asosida emas, balki yaratilgan ish o'rinlari, qo'shilgan qiymat, eksport salohiyati, bozor ulushi va korxonaning rivojlanish imkoniyatlarini kompleks hisobga olgan holda baholash.

Mazkur takliflarning amaliyotga izchil tatbiq etilishi kichik biznes subyektlarining iqtisodiy samaradorligi va raqobatbardoshligini oshirish, ularning barqaror rivojlanishini ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish hamda mamlakat iqtisodiyotidagi ishtirokini yanada kengaytirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Diyorbek K. State Policy for Supporting Small Business and Entrepreneurship: Modern Trends and Development Strategies // Journal of Scientific Research of Uzbek Scholars. – 2026. – Vol. 1, № 8. – P. 3–11.
2. Reid G. *Small Business Enterprise: An Economic Analysis*. – Routledge, 2002. – 189 p.
3. Krekova M. M., Shevchenko E. V., Shchinova R. A., Zelinskaya M. V., Akhmadeev A. M. Small Business: Essence, Formation and Development // International Review of Management and Marketing. – 2016. – Vol. 6, № 6. – P. 154–158.
4. Boltabayev M., Qosimova M., Ergashxodjayeva Sh., G'oyibnazarov B., Samadov A., Otajonov Sh. *Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik: darslik*. – Toshkent: TDIU, 2011. – 333 b.
5. Arzikulov O. Kichik biznes sohasining rivojlanish bosqichlari // Academic Literature. – 2026. – Vol. 2, № 1. – B. 1–70.
6. Umarov M., Otamurodov R., Xaitbayev J., Atadjanov K. Yashil iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda davlatning roli // Green Economy and Development. – 2025. – Vol. 3, № 4. – 665223.
7. Itolmasovich O. X. Tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy mazmuni va turlari // IMRAS. – 2026. – Vol. 9, № 1. – B. 120–126.
8. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari [Elektron resurs]. – URL: <https://stat.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 9/4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
